GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 28, Sayı 3 (2008) 207-232

Türkiye'de Öğretmen Adaylarının Seçiminde 1954 Örneği

The Method for Selecting Teacher Candidates in Turkey in 1954

Mustafa Kuru

Prof. Dr. Başkent Üniversitesi Rektör Yardımcısı, ANKARA

Hakan Uzun

Yrd.Doç.Dr. Ahi Evran Üniversitesi, ANKARA

ÖZET

Eğitimin başarıya ulaşmasında en önemli unsurlardan biri olan öğretmen yetiştirilmesi konusunda Türkiye oldukça zengin bir birikime sahiptir Bu birikimin önemli bir bölümünü oluşturan ilköğretmen okulları ve bu okullara nasıl öğrenci seçildiği de önem arz eden bir konudur. Çünkü, öğretmen yetiştirme konusunda halen önemli sorunlarla karşı karşıya bulunan Türkiye için bu tarihsel birikiminin ortaya konulması, bundan yararlanması için oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: 1954, Öğretmen Adayı Seçme, İlköğretmen Okulları, Türkiye'de Eğitim

ABSTRACT

A teacher has a significant role in the success of an education system and thus, effective teacher training becomes a primary target in this respect. Turkey has a prosperous background in terms of effective teacher training. Schools of Primary Teacher Education and their student selection system, which constitute the main parts of this experience, need studying in particular. Examining and benefiting from this experience is vital for Turkey, which is still facing serious problems in teacher training.

Key Words: 1954, Teacher Candidate Selection, Schools of Primary Teacher Education, Education in Turkey

SUMMARY

This study aims to point out the drawbacks of Turkey's not having been able to institutionalize its plentiful and valuable experiences of teacher training and clarify how to benefit from these experiences by presenting sample situations from the past. It is also aimed to emphasize the significance of avoiding political interventions to teacher training, establishing a more rational and realistic system and achieving the continuity of this system.

First, a brief historical background of teacher training in Turkey was given in the study so as to create an opportunity of comparing today's teacher training practices with the past applications and evaluating the outcomes of this comparision more effectively. Then, the past documents showing how students were selected to the schools of primary teacher education in the year 1954 were examined to comprehend and evaluate the system.

The outcome of this study shows that student selection exams to the schools of primary teacher education in the past were much healthier in assessment than today's equivalent exams in Turkey, which basically aim to eliminate rather than assess. Moreover, it is concluded that the best solution lies in the fact that Turkey should benefit from its past experiences of teacher training by dealing with the shortcomings and problems of Faculties of Education, which are the important sources of teacher training in Turkey today.

Giriş

Atatürk'ün de belirttiği gibi, öğretmen eğitimin en önemli unsurlarından biridir ve öğretmenin eğitimin başarıya ulaşmasında, devletin ve milletin geleceğinin biçimlenmesinde ayrı bir rolü vardır. (Kocatürk, 1999, s.127) Bu nedenle öğretmenin

yetiştirilmesi konusu, tüm dünyada eğitim sisteminin en önemli sorunlarından biri olmuş, Türk tarihinde de bu amaçla birçok yöntem denenmiştir. Bu konuda oldukça fazla bir deneyim ve birikime sahip olduğu söylenebilecek olan Türk eğitim sistemi, çok başarılı örnekler sergilemiştir. Ancak zaman zaman zengin tarihsel birikimine tamamen aykırı bir takım uygulamalarda da bulunmuştur.

Oldukça kapsamlı ve çok boyutlu bir konu olan öğretmen yetiştirmenin en önemli basamaklarından birini öğretmen adaylarının seçimi konusu oluşturur. Dönem dönem Türkiye'nin koşullarına bağlı olarak farklılıklar gösteren bu konuda gelinen en son nokta, öğretmen adaylarının bir takım çoktan seçmeli sınavlara bağlı olarak seçilmesidir. Ancak bu sistemin seçmeye değil, elemeye yönelik olduğunu söylemek çok daha doğru olsa gerek. Çünkü bu sınavlar, kontenjana veya eldeki kadroya bağlı olarak puanlamanın yapıldığı bir sınav olmaktan öte başka bir anlam taşımamakta olup, adayların sadece bir veya birkaç yönünü ölçebilmektedir. Öğretmenlik mesleğinde çok önemli olan "*uygun mizaç*" özelliğine yönelik ise bir seçme yapamamaktadır.

Gerçekte sözü edilen konularla ilgili olarak Türkiye'de birçok araştırma yapılmış ve önemli sonuçlara da varılmıştır. Ancak 1954 yılında nasıl öğretmen seçildiği konusuyla ilgili olarak bir takım belgelere ulaşılması, bu konunun bir kez daha incelenmeye değer görülmesine neden olmuştur. Bu bağlamda, araştırmanın yapılmasındaki öncelikli amaç bu belgeleri gün ışığına çıkarmak, bu belgeler ışığında 1954 yılında ilköğretmen okuluna öğrenci seçilirken nelere dikkat edildiğini saptamak ve Türkiye'nin öğretmen yetiştirme konusunda nasıl zengin bir tarihsel mirasa sahip olduğunu sergileyerek, Türkiye'nin bu mirası kurumsallaştırmak konusundaki sıkıntısına bir kez daha vurgu yapmaktır.

I. Türkiye'de Öğretmen Yetiştirmenin Kısa Tarihçesi

A. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Öğretmen Yetiştirme Politikaları

Dini inanışın devlet, toplum ve insan ilişkilerinde belirleyici bir rol oynadığı dönemlerde eğitim de dinî bir karakter taşımış, din adamları aynı zamanda öğretmen olmuşlardır. Din bu konumunu uzunca bir süre devam ettirdiği için dünyada

öğretmenliğe profesyonel bir meslek olarak ihtiyaç duyulmaya başlanması geç bir tarihte, Fransız İhtilali sonrasında gerçekleşmiştir. 1789 Fransız İhtilali'nin hemen her alanda olduğu gibi, eğitim üzerinde de etkisi olmuş, millî, laik, demokratik ve pozitif bilimlere ağırlık veren eğitim sisteminin temelleri atılmıştır. Böylelikle "*din adamı-öğretmen tipinden*" farklı bir öğretmenlik kurumunun doğuşuna zemin hazırlanmıştır. Fransa'da devletin yeni siyasi ve sosyal biçimlenmesine uygun, bir başka deyişle, resmi ideolojisine göre öğretmen yetiştirmek amacıyla 1794 yılında dünyada ilk olan bir öğretmen okulu açılmıştır. (Öztürk, 1996, s.XI) Ancak öğretmenliğin çağdaş anlamda bir meslek olması çok daha fazla süre almıştır. (Altunya, 2000, s.65–66) Bu durum, Türkiye için de geçerli olup, Osmanlı Modernleşme süreci bunun ilk adımlarının atıldığı dönem olmuştur. Gerçekte Türk tarihinde öğretmen yetiştirme konusunda Fatih Sultan Mehmet dönemi, çağından dahi ileri bir takım uygulamalar gerçekleştirmişse de (Akyüz, 2007, s.92–93; Duman-Dilaver, 1996, s.651; Dilaver, 1994, s.29) öğretmen yetiştiren kurumların doğuşuna asıl zemin hazırlayan gelişmeler, Osmanlı Devleti'nde askeri alan dışında da yenilik yapılması gerektiğine inanan II. Mahmut'un modern eğitim kurumları açmaya başlamasıyla birlikte, Osmanlı Devleti'nde yaşanan modernleşme sürecinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. (Öztürk, s.47; Kodaman, 1991, s.3–4)

Osmanlı Devleti'nde, modern anlamda ilk öğretmen okulu 16 Mart 1848'de "*Darülmuallimin-i Rüşdi*" adıyla açılmıştır. Bu okulda, batılı yöntemlere göre açılan, ortaöğretimin ilk kademesi durumunda bulunan Rüşdiye Mekteplerine öğretmen yetiştirmek amaçlanmıştır. (Duman, s.31; Koçer, 1967, s.5–10)

Darülmuallimin-i Rüşdi'nin açılışı, Türkiye'de öğretmen yetiştirme tarihinde önemli bir dönüm noktasıdır. (Öztürk, 1996, s.4) Ancak bu okulun önemi ne programında, ne de öğrenci sayısındadır. Bu gelişme, Tanzimat dönemi yöneticilerinin öğretmensiz eğitim olmayacağını anlamalarıdır. Bir başka deyişle, modern eğitim ve öğretimin, açılan okullara medrese geleneğine bağlı kimseler yerine, mesleğin gereklerine göre yetiştirilenlerin öğretmen olarak tayiniyle mümkün olacağını anladıklarını göstermiştir. Ayrıca bu gelişmeyi, Türkiye'de eğitim bilimlerinin öneminin kavranıp,

kurumsallaştırılması yolunda atılan ilk önemli adım olarak da kabul etmek mümkündür. (Akyüz, 2007, s.177) Buna karşın uzun süre Darülmuallimin'den başka bir öğretmen okulu açılmamıştır. (Kodaman, 1991, s.145) Bu tarihte yine İstanbul'da, ilkokullara öğretmen yetiştirmek amacıyla"*Darülmuallimin-i Sıbyan*" açılmıştır. İlköğretmen okullarının başlangıcı sayılabilecek olan bu okula, ilk yıl sınavla ve burslu olarak 30 öğrenci alınmıştır. (Koçer, 1967, s.11; Duman, s.32)

Osmanlı Devleti'nde XIX. yüzyılın ikinci yarısında yaşanan önemli bir gelişme de, eğitimi bir devlet işi olarak ele almak ve ilköğretimden, yüksek öğretime kadar yeni bir eğitim sistemi kurmak amacıyla, 1869'da Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'nin yayımlanması olmuştur. (Duman, 1991, s.16) Nizamnamenin yayımlanmasından sonra ilk açılan öğretmen okulu, kız ilkokulları ile rüşdiyelerine bayan öğretmen yetiştirilmek üzere kurulan Darûlmuallimat (1870) olmuştur. (Dilaver, 1994, s.30; Duman, s.32) Bunun dışında nizamname, "*Darûlmuallimîn-i Âliye*" adıyla bir yüksek öğretmen okulu açılacağı hükmüne de yer vermiş ve bu okulları sıbyan, rüşdiye ve idadi olmak üzere üç kısma ayırmıştır. Darûlmuallimînler'in şube düzenlemesi 1891'de değiştirilmiş ve ikişer yıl olmak üzere iptidadiye, rüşdiye, âliye şekline dönüştürülmüştür. Bu şubelere giriş için önemli bazı koşullar getirilmiştir. Bu koşullar, o dönemde öğretmenlik mesleği için çok önemli olan "*Muallimlikte Meslek-i İhtisas Tesisine Dair Talimat*"ta yer almıştır. Bunlar, iyi ahlaklı olmak, öğretmenlik görevinden başka bir işle uğraşmamak ve kendisine verilecek derse bağlılık ve ihtisasa uymasıdır. Öğretmen okulunu bitirenlere, öğretmenliğe alınmada öncelik hakkı verilmiş ve bunların İstanbul okullarında öğretmen yanında en az altı ay uygulama gördükten sonra göreve atanacakları hükme bağlanmıştır. (Dilaver, 1994, s.30)

Cumhuriyet dönemi öncesinde, öğretmen yetiştirme konusunda önemli gelişmelerin olduğu en dikkat çeken devir, II. Meşrutiyet dönemi olmuştur. Bu dönemin temel reformlarından biri "*devletin yıkılışını ancak eğitim kurtarır*" olmuştur. Eğitimin devletin kurtarılmasının bir aracı olarak görüldüğü bu devirde, (Sakaoğlu, 1993, s.125) öğretmen yetiştirme dahil olmak üzere eğitimin hemen her alanında önemli girişimlerde bulunulmuştur. II. Meşrutiyet döneminde öğretmen yetiştirme konusunda yaşanan en

önemli gelişme ise öğretmen okullarını medresenin etkisinden kurtarmak olmuş, öğretmenler için ilk meslek örgütleri kurulmuş ve öğretmenlik mesleği ve yetiştirilmesi konusunda bir takım düşünceler geliştirilmiştir. (Duman, 1991, s.19) Bu dönem tüm görüş ve uygulamalarıyla Cumhuriyet dönemi için önemli bir birikim oluşturmuştur. (Duman, s.32–33; Akyüz, 2007, s.279–285; Altunya, 2000, s.68–69; Sakaoğlu, 1993, s.148) Osmanlı Devleti'nin yıkılmak üzere olduğu bir dönemde, yaşanan birçok ekonomik, sosyal ve siyasi sorunlara karşın, öğretmen yetiştirme konusunun ele alınması, bu dönemde öğretmenlik mesleğinin öneminin kavrandığını gösteren önemli bir kanıt olsa gerektir.

B. Cumhuriyet Döneminde Öğretmen Yetiştirme Politikaları

Cumhuriyetin ilk yıllarında, öğretim birliğinin ve harf devriminin sağlanmasından sonra, en öncelikli eğitim sorunu, öğretmen yetiştirme işi olmuştur. (Âdem, 2000, s.118; Akyüz, 2003, s.56) Bu amaçla Cumhuriyetin ilk on yılında öğretmenlik mesleği ve öğretmen okulları ile ilgili olarak birçok yasal düzenleme yapılmıştır. Ancak Cumhuriyetin ilk yıllarında çıkarılan iki yasa, öğretmen okullarına ödenek sağlama ve bu okulların güçlendirilmesine olanak sağlama açısından oldukça önemlidir. (Altunya, 2000, s.70) Ayrıca 07.04.1924'te çıkarılan yasa ile öğretmenlik çağdaş bir yaklaşımla tanımlanıp yasal statüsü belirlenmiş; 22.03.1926 tarihli Maarif Teşkilatına Dair Kanun'un 12. maddesinde "*maarif hizmetlerinde asıl olan muallimliktir*" denilerek, öğretmenlik mesleğinin önceliği vurgulanmıştır. Bu yasanın 7. maddesine göre öğretmen yetiştiren kurumlar, ilköğretmen okulları, köy öğretmen okulları, orta öğretmen okulları ve yüksek öğretmen okulları olarak düzenlenmiştir. (Altunya, 2000, s.70–71)

Köye öğretmen yetiştirme işi ise Osmanlı'dan Cumhuriyet'e kadar devam eden bir sorun olarak kalmış, Maarif Teşkilatı Kanununda yer alan ve 1927–1928 öğretim yılında John Dewey'in yaptığı öneri de göz önüne alınarak, Kayseri ve Denizli'de birer "*Köy Muallim Mektebi*" kurulmuştur. Ancak bu okullar amacına uygun çalışmadığı ve gerekli destek verilemediği için daha sonra kapatılmıştır. Bunun dışında 17 Nisan 1940 tarihinde 3803 sayılı yasayla kurulan "*Köy Enstitüleri*" ile yeni ve özgün bir öğretmen

yetiştirme modeli denenmiştir. Bu okulların kurulmasında Maarif Vekili Hasan Âli Yücel ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'un çok emeği geçmiştir. Köy Enstitülerine, ilkokulu bitiren köy çocukları sınavla alınmıştır. Köy Enstitülerinde bedenin de çalışması gerekli olduğu için oraya alınacak çocukların önce sağlıklı olmaları, köyde doğmuş, üç sınıf eğitmenli, beş sınıflı köy okullarını bitirmiş olmaları istenmiştir. Alınacak öğrenciler, İlköğretim Müdürleri, Gezici Başöğretmenler, İlköğretim Müfettişleri, Ulusal Eğitim Müdürleri tarafından bölgelerindeki köyler taranarak saptanmıştır. Köy Enstitülerinde işe dayanan, bir eğitim-öğretim yapılmış ve buradan mezun olanlar bulundukları çevrede ekonomik, kültürel ve sosyal etkinliklerde bulunmuşlardır. Türkiye'de 1953 yılına kadar, iki tip ilkokul öğretmeni yetiştirme politikası sürdürülmüş; daha sonra 27.01.1954 tarih ve 6234 sayılı Kanunla, öğretmen yetiştiren kurumlar İlköğretmen Okulu adı altında birleştirilmiş olup, ilkokul üzerine altı, ortaokul üzerine üç yıl öğrenim vermiştir. (Dilaver, 2006, s.5–6; Akyüz, 2007, s.393–397; Kaplan, 2002, s.56)

Bir süre sonra ilkokul öğretmenlerini de yüksek öğretimde yetiştirmek için 1974 yılından itibaren iki yıllık eğitim enstitüleri açılmaya başlanmıştır. 1976 yılında sayıları 50'yi bulan bu kurumların 30'u daha sonra kapatılmış ve 20 Temmuz 1982'den itibaren eğitim yüksekokulları haline dönüştürülerek, üniversiteler bünyesine alınmıştır. 1989 yılından itibaren ise eğitim yüksekokullarının öğrenim süresi 4 yıla çıkarılmış ve 1992'de de eğitim fakülteleri haline dönüştürülmüşlerdir. Öğretmen yetiştirme işinin üniversitelere bırakılması başlangıçta eğitimcileri büyük bir sevince sürüklemiş, ancak kısa sürede üniversitelerin öğretmen yetiştirmeye hazırlıklı olmadıkları, başta bu alanda yetişmiş yeterli sayıda ve nitelikte öğretim elemanı bulunmadığı, öğretmen yetiştirme işinde gerekli alt yapıya sahip olmadıkları anlaşılmıştır. (Akyüz, 2007, s.382–384; Dilâver, 1994, s.37–38; Âdem, 2000, 130; Altunya, 2000, s.76) Bir süre sonra YÖK Yürütme Kurulu'nun 4 Kasım 1997 tarihli kararı ile Eğitim Fakülteleri'nde yeni bir yapılanmaya gidilmiştir. Bu yapılanma ile ilköğretim kademesinin her türlü öğretmen ihtiyacını karşılamak üzere Eğitim Fakültelerinde İlköğretim Bölümleri kurulmuştur (okulöncesi, ilköğretim matematik, fen bilgisi, sosyal bilgiler, sınıf öğretmenliği

programları gibi). Ayrıca dört yıllık bir programla Türkçe öğretmeni yetiştirmek için Türkçe Eğitimi, Bilgisayar öğretmeni yetiştirmek için de Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümleri açılmıştır. Bu yapılanmada dal öğretmenliğinin iki kaynaktan yetiştirilmesi planlanmıştır. Buna göre; Yabancı Diller ve Güzel Sanatlar öğretmenlikleri için 4 yıllık, Fizik, Kimya, Biyoloji, Matematik, Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Coğrafya ve Felsefe öğretmenlikleri için 3,5+1,5 yıllık, yine bu dallar için Eğitim Fakülteleri dışından atanacak öğretmenler için 4+1,5 yıllık eğitim öngörülmekte ve bu öğretmenler tezsiz yüksek lisans mezunu sayılmaktadırlar.

Öğretmen yetiştirilmesine yönelik tüm bu uygulamalardan başka hükümetler, sadece öğretmen ihtiyacını karşılamak için de bir takım girişimlerde bulunmuşlardır. Bu uygulamaları şöyle sıralamak mümkündür: Yedek subay öğretmenler, vekil öğretmenler, barış gönüllüleri, öğretmenlik formasyonu, mektupla öğretmen yetiştirme, askerliğini öğretmen olarak yapanlar, tüm fakülte ve yüksekokul mezunlarının öğretmen olarak atanması. (Akyüz, 2007, s.390–391) Tüm bunların dışında hükümetler tamamen siyasi olarak değerlendirilebilecek bir takım girişimlerde de bulunmuşlardır. Örneğin 12 Eylül 1980'den önceki yıllara ait "hızlı öğretmen yetiştirme" denilen uygulamalar siyasi olarak yapılmıştır. 1975–1980 arasındaki bu uygulamalar, partilerin kadrolaşma ihtiyacından dolayı daha doğru bir deyişle kendi taraftarlarını memnun etmek amacıyla ortaya çıkmıştır. (Koçer, 1983, s.587) Öğretmenlik mesleğine büyük zararlar veren bu tür düzenlemelerin, özellikle mesleğin saygınlığına gölge düşürdüğünü ve yetişen yeni kuşağa zarar verdiğini söylemek yanlış olmaz.

II. İlköğretmen Okullarına Öğrenci Seçme Örneği–1954

1954 yılında öğretmenlik mesleğine yönlendirme daha ilköğretimde başlamaktaydı ve bu araştırmada örnek olarak alınan İlköğretmen okullarındaki yönlendirme ve aday öğrenci seçimi şu şekilde yapılmaktaydı:

1. Eğer İlkokulu (5 sınıflı) bitiren bir öğrenci İlköğretmen Okuluna kaydolmak istiyorsa, önce bulunduğu yerdeki İlkokulun Başöğretmenliğine (Okul Müdürü) bir dilekçe ile başvurması gerekiyordu. (Ek 1)

2. Bu başvuru, ilkokul başöğretmenliği tarafından uygun görülürse, evrak İlçe Milli Eğitim Danışma Kurulu'na gönderiliyor ve bu kurulun onayı ile ilgili öğrenci sınavlara girmeye hak kazanıyordu (Ek 2).

3. Bu öğrenciler daha sonra belirtilen bir tarihte, ilçe merkezlerinde, merkezi bir sınava alınıyordu.

4. Sınavlar Türkçe ve Matematik alanlarında olup açık uçlu sorular sorulmaktaydı (Ek 3–4).

Ek 3'teki Türkçe sınav sorularında, ilkokul 5. sınıftaki bir öğrencinin; okuduğunu anlama, zihinde canlandırma, okuduklarında sebep-sonuç ilişkilerini kurma, metin içi ve dışı anlam kurma, yazma kurallarına uyma, kendini yazılı olarak ifade etme, kelimeleri yerinde ve anlamlarına uygun kullanma, mantıksal bütünlük içinde yazma, tür, yöntem ve tekniklere uygun yazma kazanımlarına sahip olup olmadığının saptanması amaçlanmıştır.

Ek 4'teki matematik sınav sorularında ise 1, 2, 3 ve 4 işlemsel beceriyi; 5 bilgi tabanlı işlemsel beceriyi; 6, 7, 8, 9 ve 10 mantıksal sonuç çıkarabilme ve matematiksel kavramları günlük yaşamla ilişkilendirebilme becerilerini ölçmektedir. Bu sınavın, üst düzeydeki matematiksel düşünme becerilerini ölçmeye yönelik olduğu görülmektedir. Ayrıca sınavın, öğrencilerin hızlı işlem yapabilme ve hızlı matematiksel olarak düşünebilme becerisini ölçmeye yönelik olduğu da tespit edilebilir.

Yazılı sınavlarda başarılı olanlar, ilgili İlköğretmen okulu öğretmenlerince oluşturulan jüriler tarafından sözlü sınavlara alınmaktaydı. Sözlü sınavlarda da başarılı olanlar okula kayıt yaptırmak üzere çağırılıyordu. Kayıt için;

1. Köy ihtiyar heyetinden alınmış bir Hüsnühal (iyihal) kâğıdı (Ek 5)

2. Bir sağlık raporu (Ek 6)

3. Bir yüklenme (Kefalet) senedi gerekliydi.

Yükseköğretmen okullarının da öğrenci kaynağı olan bu okullar bir zaman sonra kapatılmış ve daha öncede belirtildiği gibi öğretmen yetiştirmede yeni bir takım girişimlerde bulunulmuştur.

Sonuç

Öğretmen yetiştirmenin Türk tarihinde oldukça eski dönemlere dayanan bir geçmişi vardır. Bu konu her dönem önemli görülmüş, bir sorun olarak ortaya konmuş ve çözüm çareleri aranmaya çalışılmıştır. İzlenen politikalar kimi zaman gelişigüzel olmakla birlikte, çoğunlukla ciddiyetle ele alınmış, özel bir çaba gösterilmiştir. Örneğin Osmanlı Devleti'nde, öğretmen okullarına ilk kurulduğu andan itibaren gelişi güzel değil, sınavla öğrenci alınmıştır. Bu durum, öğretmenlik mesleğine verilen önemi gösteren bir delil olarak kabul edilebilir. Ancak zaman zaman özellikle de cumhuriyet döneminde, bu anlayıştan tamamen uzak ve öğretmen yetiştirme işini günlük parti politikalarına feda eden bir anlayışın benimsendiği de ayrı bir gerçektir.

Osmanlıdan bu yana öğretmen olmak için hep bir takım özelliklere sahip olunması bir koşul olarak konulmuş, öğretmen okullarının sadece öğretmen yetiştirmesi üzerinde durulmuştur. Ancak Türkiye'de uzun süredir meslek okulu olarak açılan tüm okullar, açıldıkları meslek kolu dışında da eleman yetiştirmek üzere düzenlenmekte, hatta bu konuda ısrarlı davranılmaktadır. Günümüzdeki öğretmen liseleri için de geçerli olan bu durum, erken yaşlarda öğretmenlik mesleğine gönül verecek ve o bilinçle yetişecek olan adayların yetişmesine engel olmaktadır. Günümüzde doğrudan bu kaynaklardan öğretmen yetiştirmek yerine, öğretmen yetiştirme işi, sadece üniversite sınavıyla öğrenci alan Eğitim Fakültelerine bırakılmıştır. Buralardan mezun olan öğretmen adayları, devletin mezunların tümüne kadro verememesi nedeniyle Kamu Personeli Seçme Sınavı'na sokulmaktadırlar. Bu sınavların her ikisi de test sınavı olup öğretmen adaylarının olmazsa olmaz diğer başka özelliklerinin tespitini yapmaktan oldukça uzaktırlar. Bu nedenle öğretmen adaylarının erken yaşlarda yönlendirilip öğretmen yetiştiren meslek liselerini bitirdikten sonra, sözlü sınavlardan da geçmelerinin daha iyi olacağı düşünülmektedir.

Öğretmen yetiştirmede dikkat çeken bir diğer nokta da Osmanlı Devleti de dahil olmak üzere, öğretmenliğin profesyonel bir meslek olduğunun anlaşılmasına ve bu konuda çağdaş ve iyi denebilecek bir takım düzenlemeler yapılmasına karşın, hemen her dönem öğretmenlik mesleğine, meslek dışından kişilerin alınmasıdır. Bu durum, Türkiye'de öğretmen yetiştirmenin insan yetiştirecek olanın yetiştirilmesi olduğu gerçeğinin zaman zaman unutulduğunu gösterdiği gibi; çok genç bir nüfusa sahip olan Türkiye'de, bu genç nüfusun niteliği konusunun niceliğinden çok daha önemli olduğunun da göz ardı edildiğine işaret etmektedir.

Kaynakça

Âdem M. (2000), **Atatürkçü Düşünce Işığında Eğitim Politikamız**, İstanbul.

Akyüz Y. (2003), "*Eğitim Tarihimizde Günümüze Kadar Öğretmen Yetiştirilmesi Ve Sağlanması İlkeleri, Uygulamaları*", **Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu 21–23 Mayıs 2003 Cumhuriyet Üni. Sivas**, Ankara.

Akyüz Y. (2007), **Türk Eğitim Tarihi**, 12. Baskı, Ankara.

Altunya N. (2000), "*Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Deneyimleri (1839–2000)*", **Öğretmenlik Mesleği Türkiye-Almanya ve Kıbrıs'ta Öğretmen Yetiştirme**, Editör: Hasan Coşkun, Ankara.

Dilaver H. H. (1994) , **Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme ve İstihdam Şartları**, İstanbul.

Dilaver H. H. (2006) , **Hasanoğlan'da Kuruluşundan Günümüze Öğretmen Yetiştiren Kurumlar (1941–2000)**. Ankara.

Duman T. (1991), **Türkiye'de Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirme**, İstanbul.

Duman T. , "*Türkiye'de Öğreten Yetiştirme Alanındaki Uygulamalar ve Gelişmeler*", **Öğretmen Okullarının 160. Yılı**, M.E.B. Yay., b.y.y., b.t.y.

Duman T.-Dilaver H. H. (1996), "*İstanbul'da Açılan İlk Darülmuallimin*", **Erdem**, Aydın Sayılı Özel Sayısı-II, Ayrı Basım, C. 9, Sa.: 26, Ankara.

Kaplan M. (2002), **Aydınlanma Devrimi Ve Köy Enstitüleri**, Ankara.

Kocatürk U. (1999), **Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri**, Ankara.

Koçer H. A. (1967), **Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Problemi**, Ankara.

Koçer H.A. (1987), "*İlkokul Öğretmeninin Yetitirilmesi 1923-1980*", Cumhuriyet Döneminde Eğitim, M.E.B. yay., İstanbul.

Kodaman B. (1991), **Abdülhamit Devri Eğitim Sistemi**, Ankara.,

Öztürk C. (1996), **Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası**, Ankara.

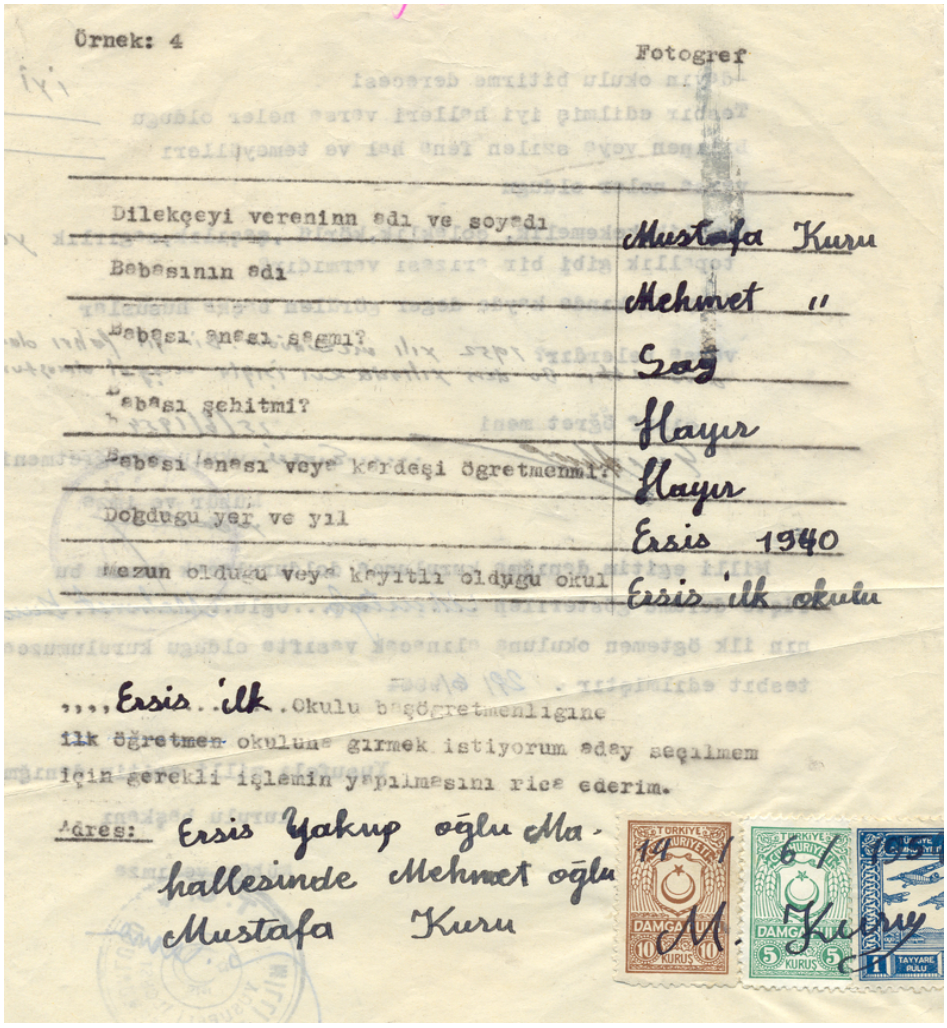
Öztürk Cemil, "*Türkiye'de Öğretmen Yetiştiren Kurumların Doğuşu: Darülmuaalimîn-i Rüşdî (1848–1874)*", **Öğretmen Okullarının 160. Yılı**, M.E.B. yay., b.y.y., b.t.y.

Sakaoğlu N. (1993), **Osmanlı Eğitim Tarihi**, 2. Baskı, İstanbul.

EKLER

Bunlar, 1954 yılında Kars-Cilavuz İlköğretmen Okuluna giriş için istenen belgelerle, yazılı sınav kâğıtlarıdır.

Ek 1

Örnek: 4

Fotoğraf

Dilekçeyi verenin adı ve soyadı	Mustafa Kuru
Babasının adı	Mehmet "
Babası sağmı?	Sağ
Babası şehitmi?	Hayır
Babası annesi veya kardeşi öğretmenmi?	Hayır
Doğduğu yer ve yıl	Ersis 1940
Mezun olduğu veya kayıtlı olduğu okul	Ersis ilk okulu

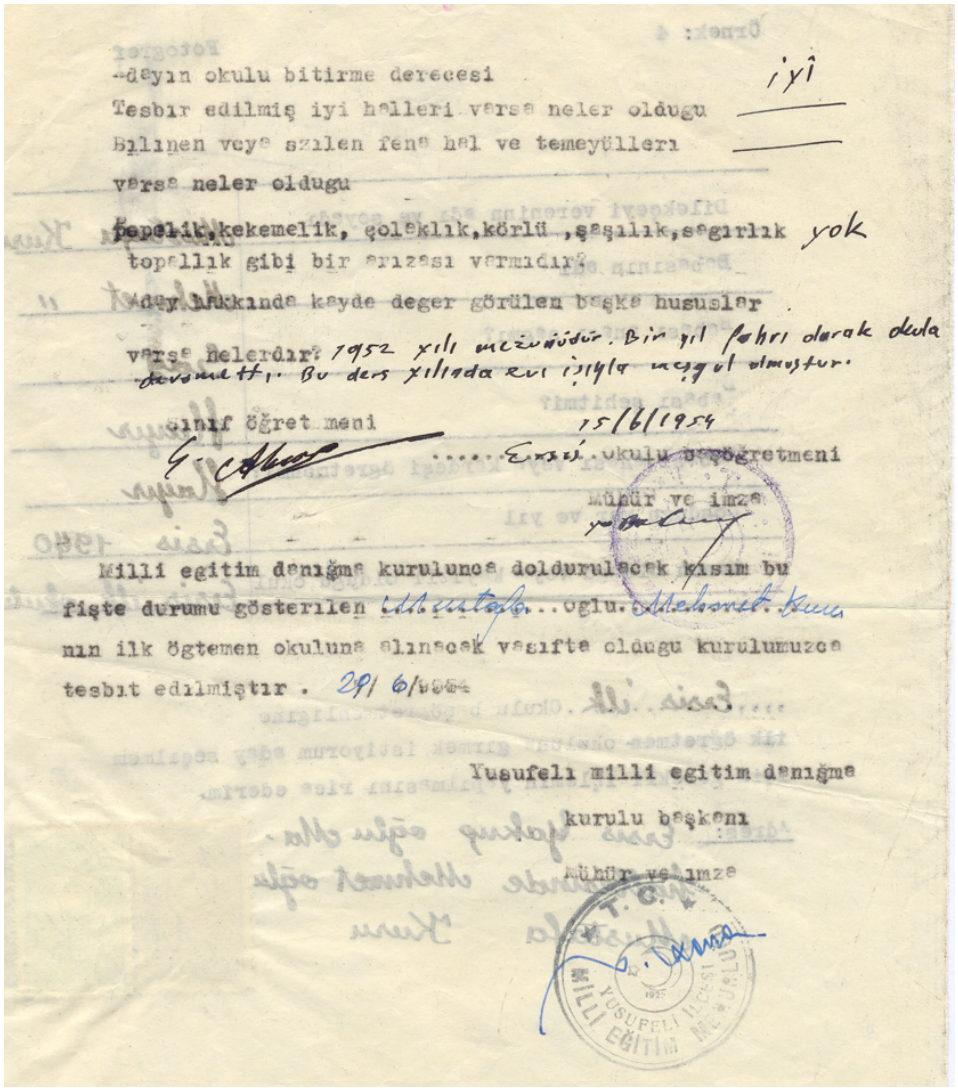
,,,, Ersis ilk Okulu başöğretmenliğine
~~ilk öğretmen~~ okuluna girmek istiyorum aday seçilmem için gerekli işlemin yapılmasını rica ederim.

Adres: Ersis Yakup oğlu Mahallesinde Mehmet oğlu Mustafa Kuru

14/61

Kuru

Ek 2

-deyin okulu bitirme derecesi iyi

Tesbit edilmiş iyi halleri varsa neler oldugu

Bilinen veya sezilen fena hal ve temeyülleri varsa neler oldugu

Kekemelik, çoleklık, körlü, şaşalık, sağırlık yok topallık gibi bir arızası varmıdır?

-deyin hakkında kayde deger görülen başka hususlar varsa nelerdir? 1952 yılı mezunudur. Bir yıl fahri olarak okula devametti. Bu ders yılında kuru işiyle meşgul olmuştur.

Sınıf öğretmeni

15/6/1954

.....Emsal.okulu öğretmeni

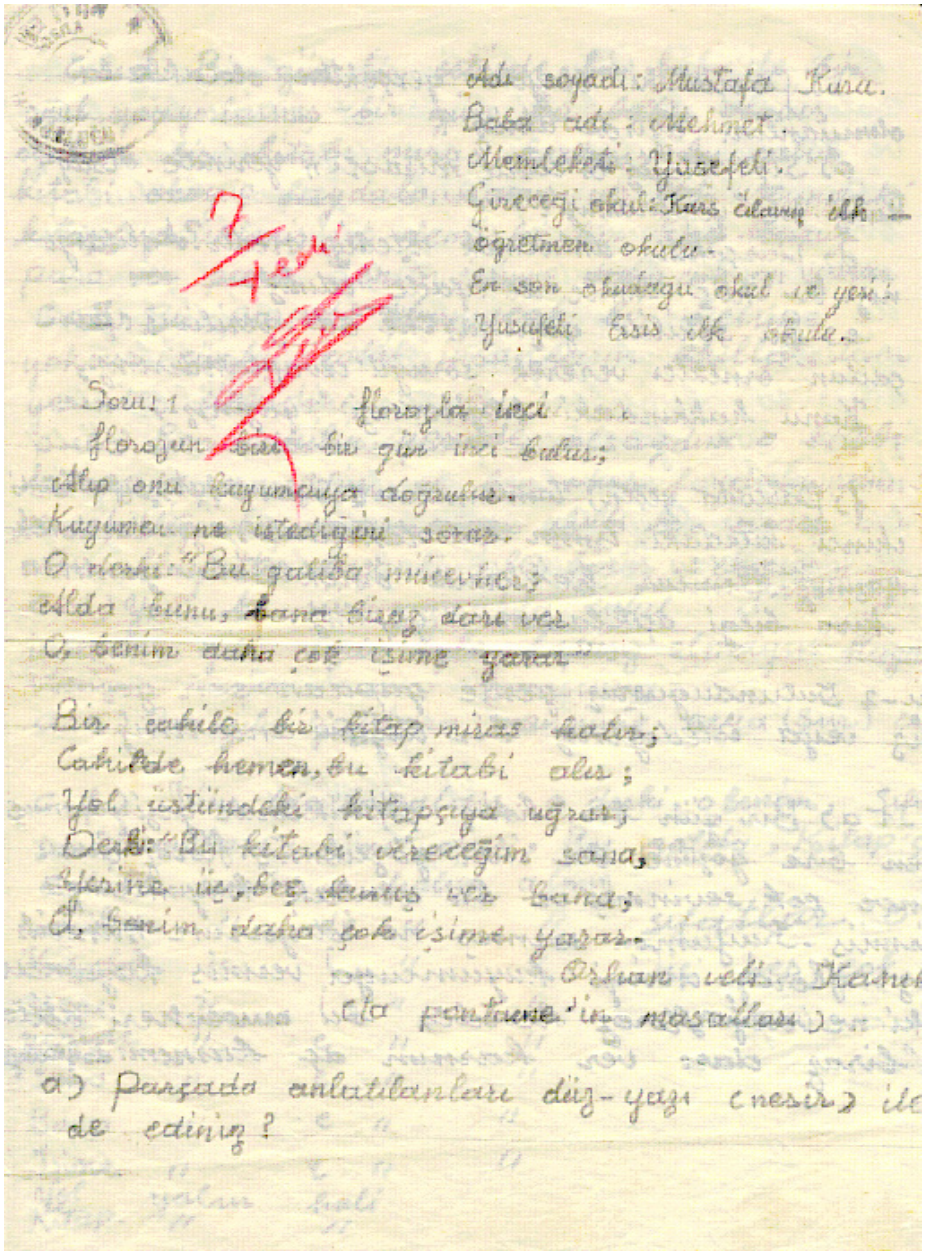
Müdür ve imza

Milli egitim danışma kurulunca doldurulacak kısım bu fişte durumu gösterilen ...oglu. Mehmet. kurumun ilk ögtemen okuluna alınacak vasıfta oldugu kurulumuzca tesbit edılmiştır. 29/ 6/1954

Yusufelı milli egitim danışma kurulu başkanı

Mühür ve imze

Ek 3

Adı soyadı: Mustafa Kuru.
Baba adı: Mehmet.
Memleketi: Yusufeli.
Gireceği okul: Kars Eleşkirt İlk ... öğretmen okulu.
En son okuduğu okul ve yeri: Yusufeli Esis İlk okulu.

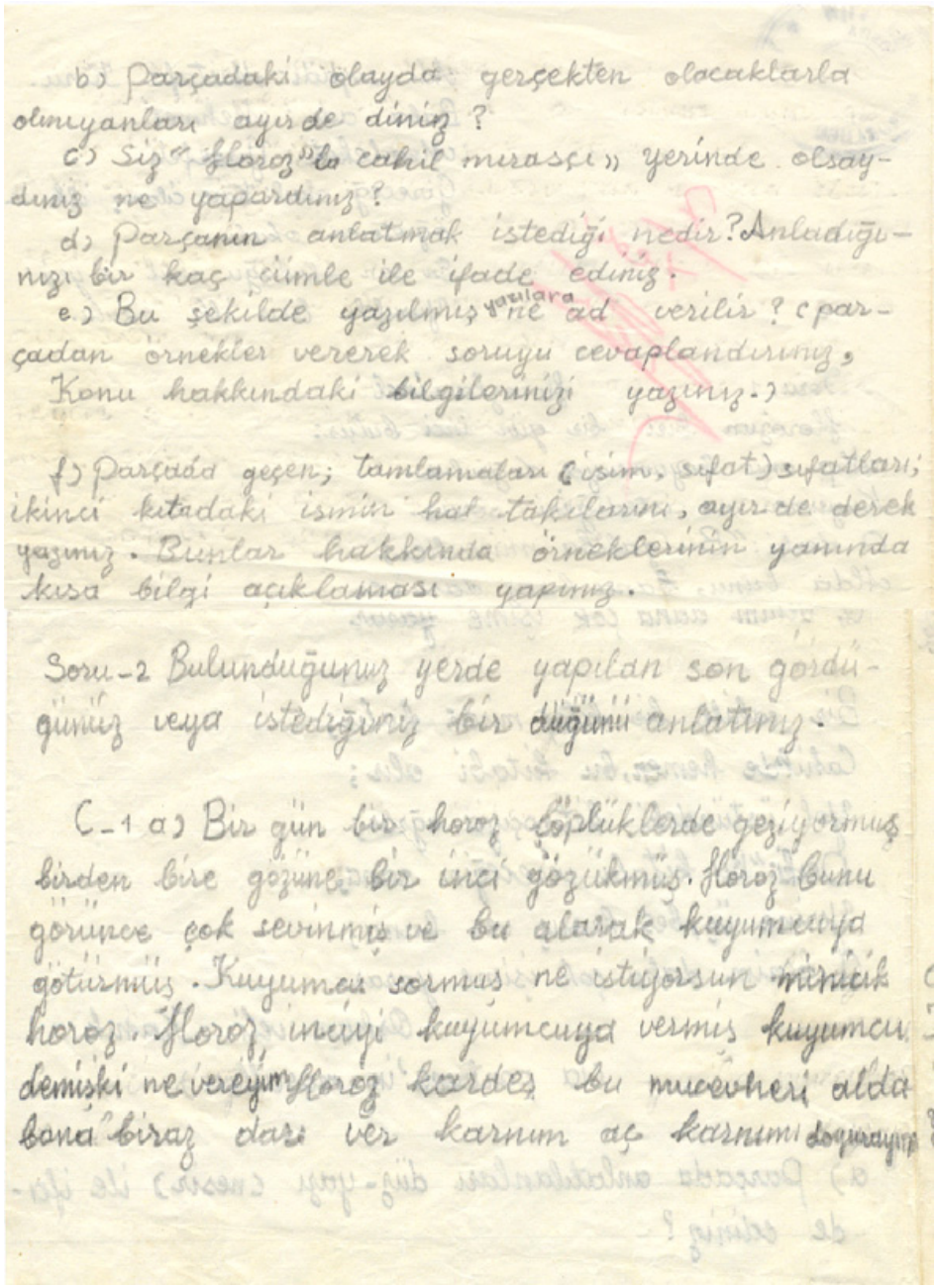
Soru: 1

Horozla inek
Horozun biri bir gün inci bulur;
Alıp onu kuyumcuya doğrulur.
Kuyumcu ne istediğini sorar.
O der ki: "Bu galiba mücevher;
Alda bunu, bana bunu dara ver
O benim daha çok işime yarar."

Bir cahile bir kitap misal hatır;
Cahilde hemen, bu kitabı alır;
Yol üstündeki kitapçıya uğrar;
Der: "Bu kitabı vereceğim sana,
Yerine üç, beş kuruş ver bana;
O, benim daha çok işime yarar."

Dilsuz veli. Kelime
(La fontaine'in masalları)

a) Parçada anlatılanlara diğ-yazı (nesir) ile de edining?

b) Parçadaki olayda gerçekten olacaklarla olmıyanları ayırde diniz ?

c) Siz "Horoz"la cahil mirasçı" yerinde olsaydınız ne yapardınız ?

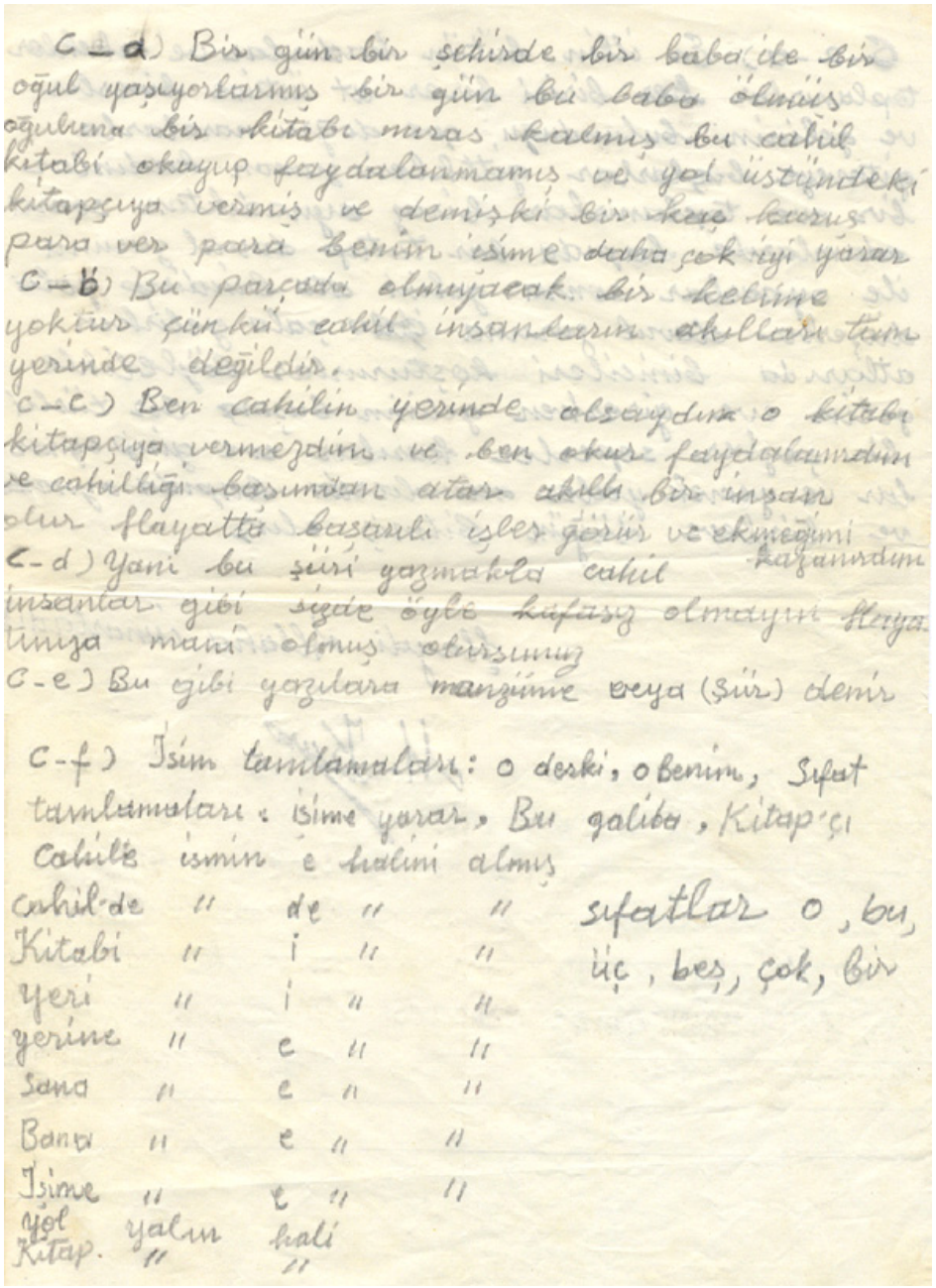
d) Parçanın anlatmak istediği nedir? Anladığınızı bir kaç cümle ile ifade ediniz.

e) Bu şekilde yazılmış yazılara ne ad verilir ? (parçadan örnekler vererek soruyu cevaplandırınız, Konu hakkındaki bilgilerinizi yazınız.)

f) Parçada geçen; tamlamaları (isim, sıfat) sıfatları; ikinci kitadaki isimin hal takılarını, ayırde derek yazınız. Bunlar hakkında örneklerinin yanında kısa bilgi açıklaması yapınız.

Soru-2 Bulunduğunuz yerde yapılan son gördüğünüz veya istediğiniz bir düğünü anlatınız.

C-1 a) Bir gün bir horoz çöplüklerde geziyormuş birden bire gözüne bir inci gözükmüş. Horoz bunu görünce çok sevinmiş ve bu alarak kuyumcuya götürmüş. Kuyumcu sormuş ne istiyorsun minnacık horoz. Horoz inciyi kuyumcuya vermiş kuyumcu demiştir ne vereyim horoz kardeş bu mücevheri alda bana biraz darı ver karnım aç karnımı doyuyum

C–a) Bir gün bir şehirde bir baba ile bir oğul yaşıyorlarmış bir gün bu baba ölmüş oğluna bir kitabı miras kalmış bu cahil kitabı okuyup faydalanmamış ve yol üstündeki kitapçıya vermiş ve demiş ki bir kaç kuruş para ver para benim işime daha çok iyi yarar

C–b) Bu parçada olmuyacak bir kelime yokdur çünkü cahil insanların akılları tam yerinde değildir.

C–c) Ben cahilin yerinde olsaydım o kitabı kitapçıya vermezdim ve ben okur faydalanırdım ve cahilliği başımdan atar akıllı bir insan olur hayatta başarılı işler görür ve ekmeğimi kazanırdım

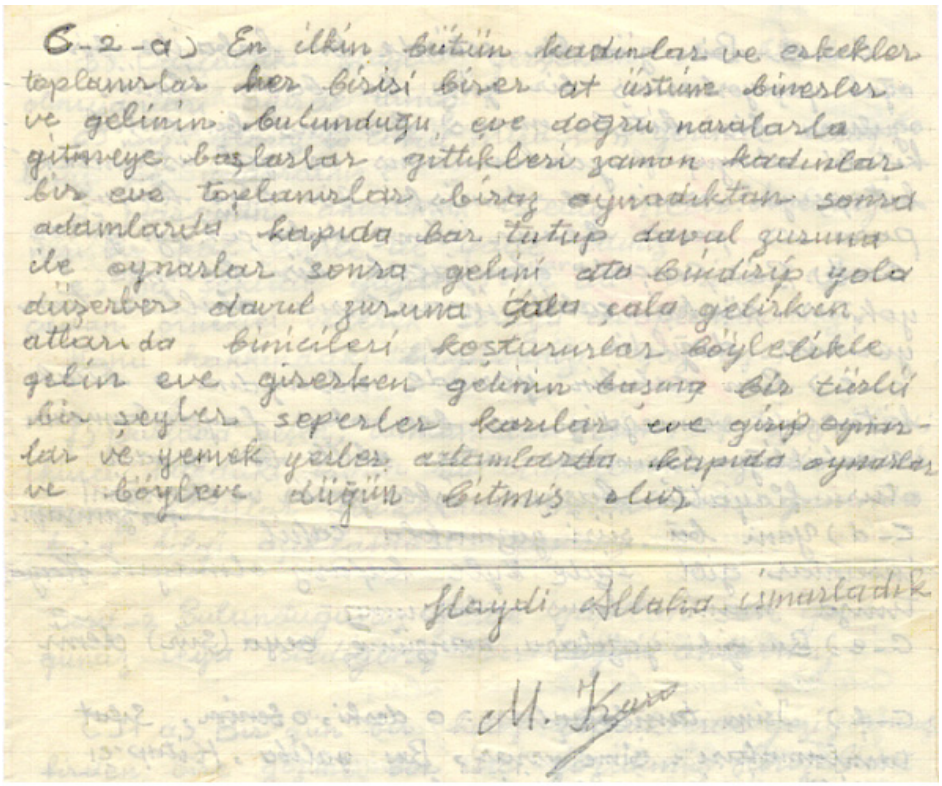
C–d) Yani bu şiiri yazmakla cahil insanlar gibi sizde öyle kafasız olmayın diye size mana olmuş olursunuz

C–e) Bu gibi yazılara manzüme veya (şiir) denir

C–f) İsim tamlamaları: o derki, o benim, Sıfat tamlamaları: işime yarar, Bu galiba, Kitapçı Cahile ismin e halini almış

cahil-de	"	de	"	"
Kitabı	"	i	"	"
yeri	"	i	"	"
yerine	"	e	"	"
Sana	"	e	"	"
Bana	"	e	"	"
İşime	"	e	"	"
yol	yalın	hali		
Kitap.	"	"		

sıfatlar o, bu, üç, beş, çok, bir

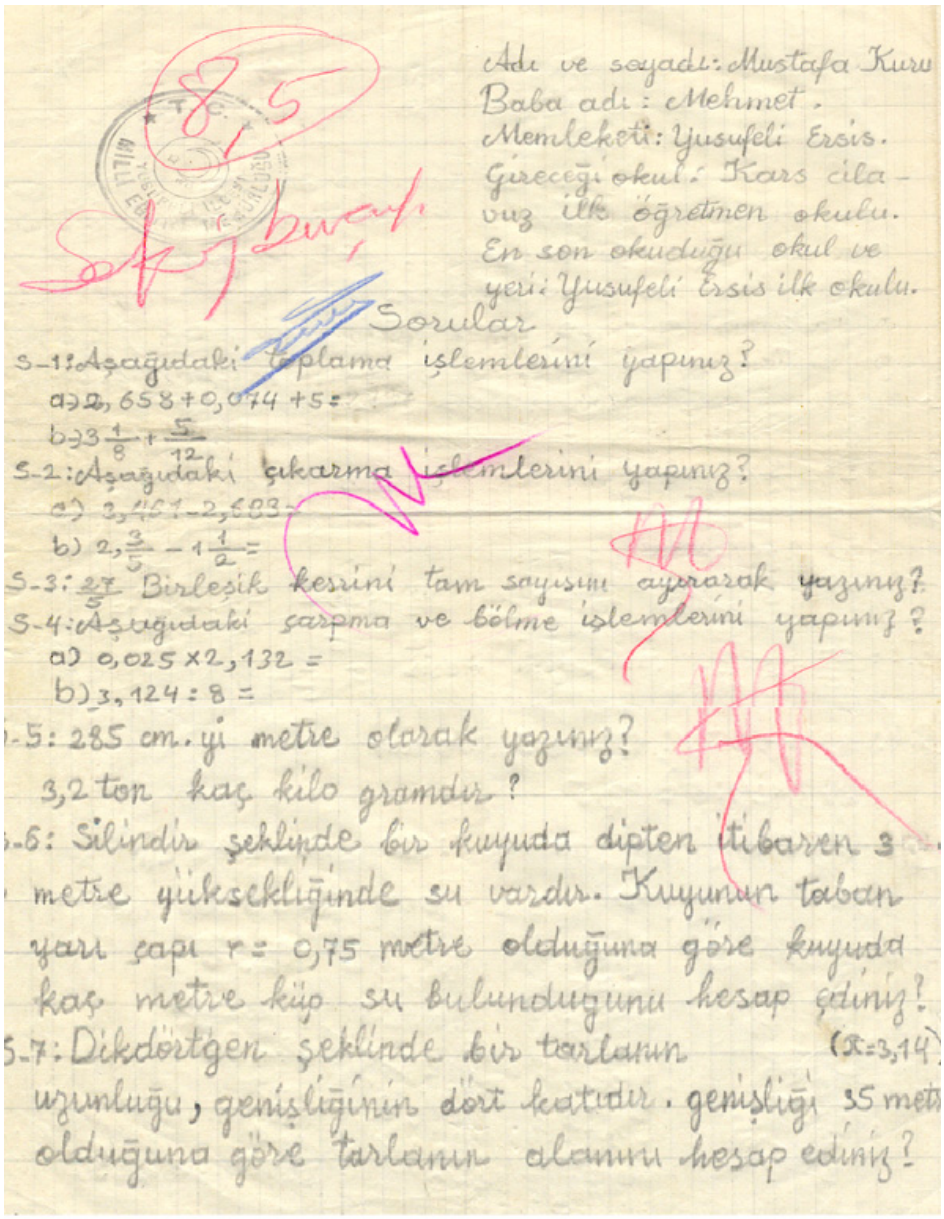

6-2-a) En ilkin bütün kadınlar ve erkekler toplanırlar her birisi birer at üstüne binerler ve gelinin bulunduğu eve doğru naralarla gitmeye başlarlar gittikleri zaman kadınlar bir eve toplanırlar biraz oyunaktan sonra adamlarda kapıda bar tutup davul zurnu ile oynarlar sonra gelini ata bindirip yola düşerler davul zurnu çala çala gelirken atlarda binicileri koştururlar böylelikle gelin eve girerken gelinin başına bir tüylü bir şeyler seperler kızlar eve girip oynarlar ve yemek yerler adamlarda kapıda oynarlar ve böylece düğün bitmiş olur.

Haydi Allaha ısmarladık

M. Kaya

Ek 4

Adı ve soyadı: Mustafa Kuru
Baba adı: Mehmet.
Memleketi: Yusufeli Ersis.
Gireceği okul: Kars cila-
vuz ilk öğretmen okulu.
En son okuduğu okul ve
yeri: Yusufeli Ersis ilk okulu.

Sorular

S-1: Aşağıdaki toplama işlemlerini yapınız?
a) 2,658 + 0,074 + 5 =
b) $3\frac{1}{8} + \frac{5}{12}$

S-2: Aşağıdaki çıkarma işlemlerini yapınız?
a) 3,401 - 2,603 =
b) $2,\frac{3}{5} - 1\frac{1}{2}$ =

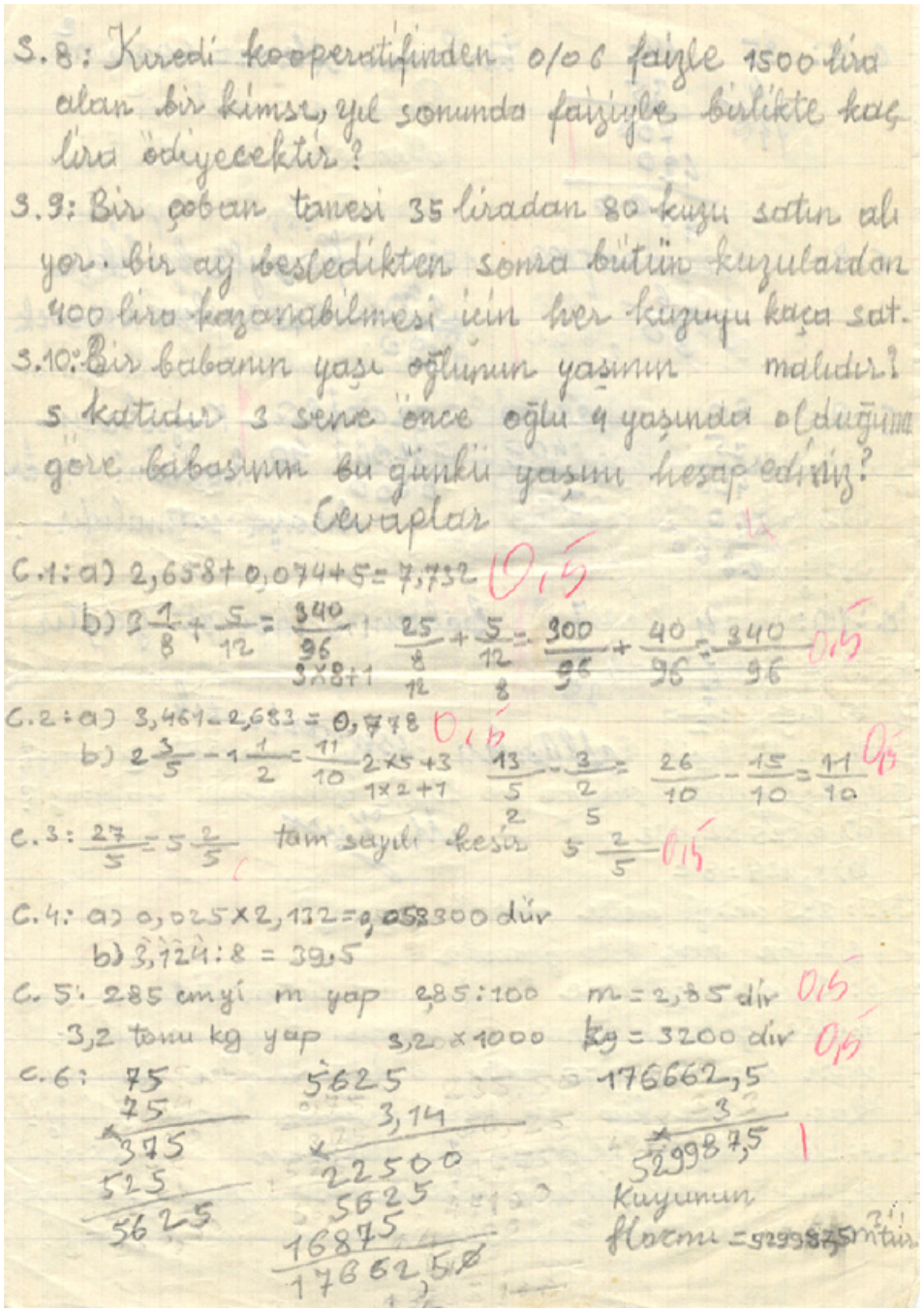
S-3: $\frac{27}{5}$ Birleşik kesrini tam sayısını ayırarak yazınız?

S-4: Aşağıdaki çarpma ve bölme işlemlerini yapınız?
a) 0,025 x 2,132 =
b) 3,124 : 8 =

S-5: 285 cm.yi metre olarak yazınız?
3,2 ton kaç kilo gramdır?

S-6: Silindir şeklinde bir kuyuda dipten itibaren 3 metre yüksekliğinde su vardır. Kuyunun taban yarı çapı r = 0,75 metre olduğuna göre kuyuda kaç metre küp su bulunduğunu hesap ediniz?

S-7: Dikdörtgen şeklinde bir tarlanın (π=3,14) uzunluğu, genişliğinin dört katıdır. genişliği 35 met olduğuna göre tarlanın alanını hesap ediniz?

S.8: Kredi kooperatifinden o/o 6 faizle 1500 lira alan bir kimse, yıl sonunda faiziyle birlikte kaç lira ödiyecektir?

S.9: Bir çoban tanesi 35 liradan 80 kuzu satın alıyor. Bir ay besledikten sonra bütün kuzulardan 400 lira kazanabilmesi için her kuzuyu kaça sat.

S.10: Bir babanın yaşı oğlunun yaşının 5 katıdır. 3 sene önce oğlu 4 yaşında olduğuna göre babasının bu günkü yaşını hesap ediniz?

Cevaplar

C.1: a) 2,658+0,074+5=7,732 0,5

b) $3\frac{1}{8}+\frac{5}{12}=\frac{340}{96}$ $\quad \frac{25}{8}+\frac{5}{12}=\frac{300}{96}+\frac{40}{96}=\frac{340}{96}$ 0,5

C.2: a) 3,461−2,683 = 0,778 0,5

b) $2\frac{3}{5}-1\frac{1}{2}=\frac{11}{10}$ $\quad \frac{13}{5}-\frac{3}{2}=\frac{26}{10}-\frac{15}{10}=\frac{11}{10}$ 0,5

C.3: $\frac{27}{5}=5\frac{2}{5}$ tam sayılı kesir $5\frac{2}{5}$ 0,5

C.4: a) 0,025×2,132=0,053300 dür

b) 3,124:8 = 39,5

C.5: 285 cmyi m yap 2,85:100 m = 2,85 dir 0,5

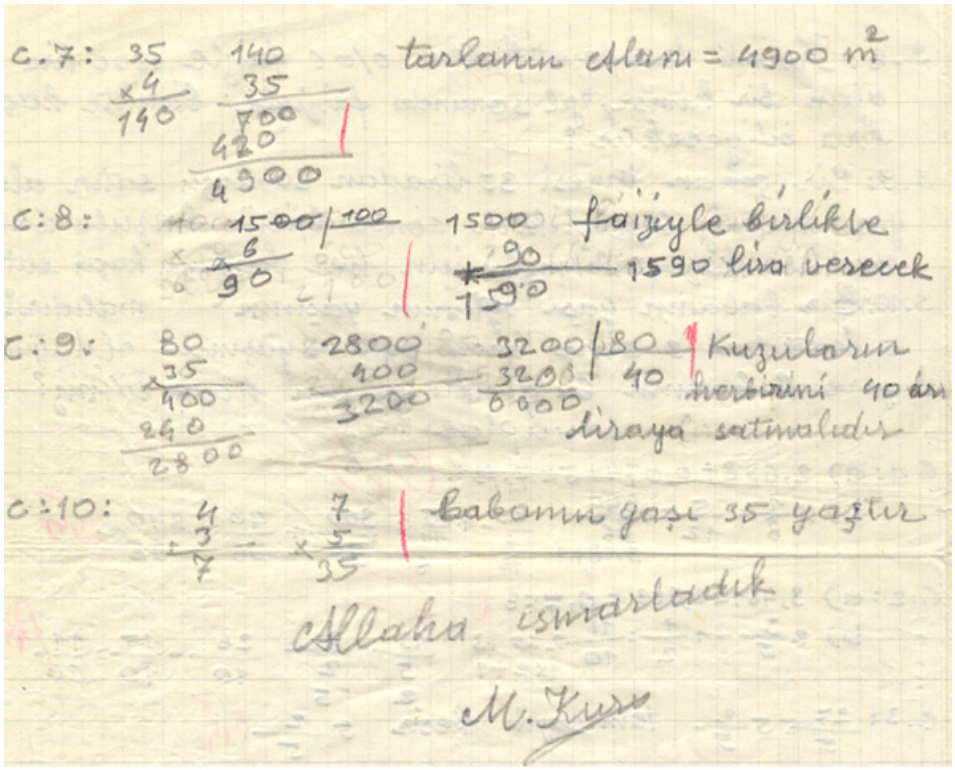
3,2 tonu kg yap 3,2×1000 kg = 3200 dir 0,5

C.6: 75 × 75 = 5625

5625 × 3,14 = 17662,5

17662,5 × 3 = 52987,5

Kuyunun hacmi = 52987,5 m³tür.

c.7: tarlanın alanı = 4900 m²
c:8: faizyle birlikte
1590 lira verecek
c:9: Kuzuların
herbirini 40 ar
liraya satmalıdır
c:10: babamın yaşı 35 yaştır
Allaha ismarladık
M. Kuş

Ek 5

Husnuhal Kağıdi

Nahieyemizin yakup oğlu mahallesi halkından olup Fatmadan doğma Mehmet Oğlu 940 doğumlu Mustafa Kuru ve efradi ailesi herkesçi iyi taninmış olup barbarlık dolandırıcılık ,garğaşalık bilmediği gibi bu güne kadar en ufak bir yüz kızartıcı halleri görülmediğinden işbu husnuhal kağıdi hey'etimizce tanzim ve tastik edilerek Mustafa Kurumun talebi üzerine yedine verildi.

Aza
Recep Erkal

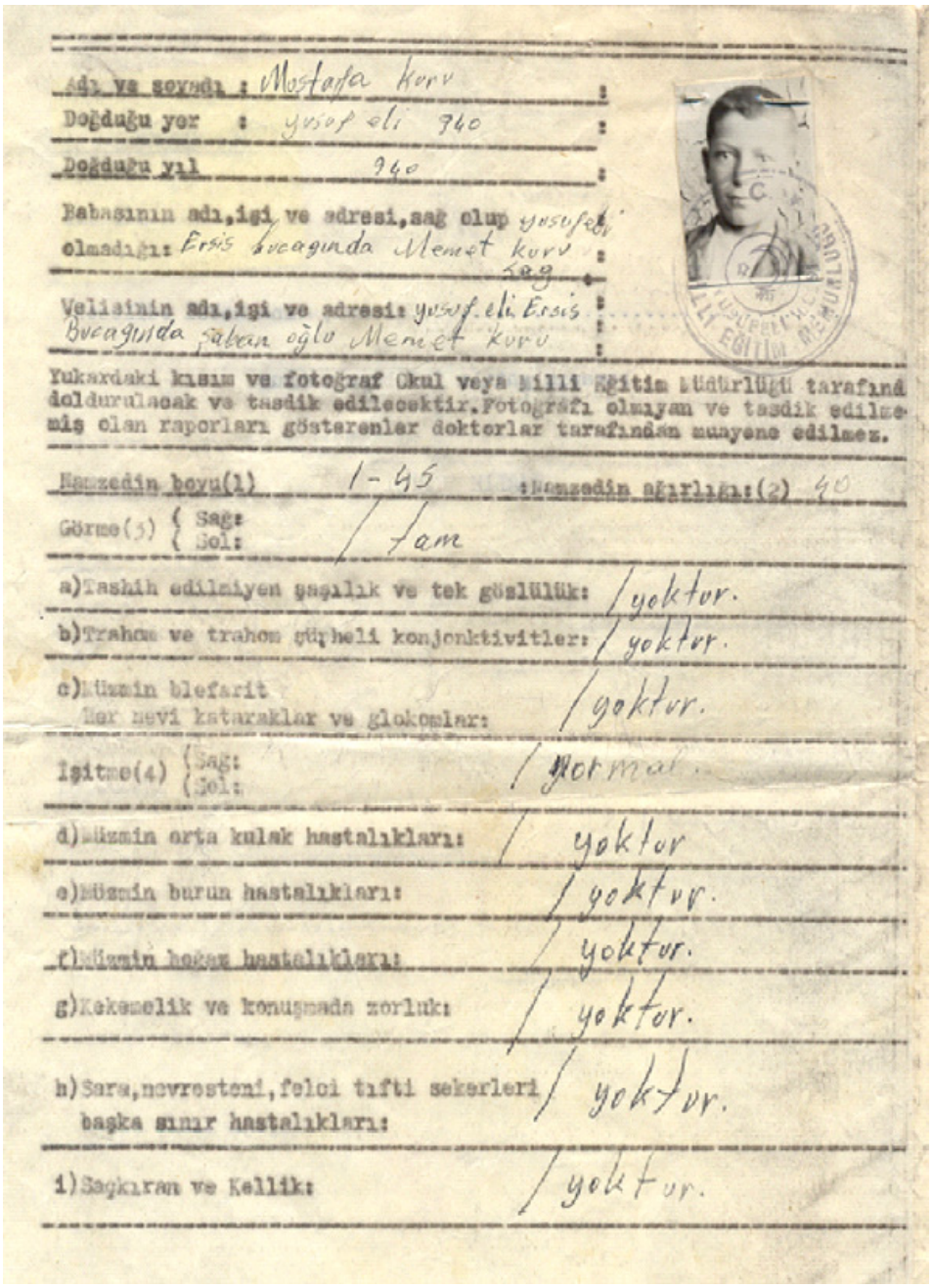
Aza
İbrahim Dumlu

Aza
Şevki Cici

Ersis Nahiye Merkez
Muhtari
Mustafa Saraç

Aza
Selim Alkan

Ek 6

Adı ve soyadı : Mostafa kurv

Doğduğu yer : yusuf eli 940

Doğduğu yıl 940

Babasının adı,işi ve adresi,sağ olup olmadığı: yusufeli Ersis kucağında Memet kurv 989

Velisinin adı,işi ve adresi: yusuf eli Ersis Bucağında şaban oğlu Memet kurv

Yukardaki kısım ve fotoğraf Okul veya Milli Eğitim Müdürlüğü tarafında doldurulacak ve tasdik edilecektir.Fotoğrafı olmayan ve tasdik edilmemiş olan raporları gösterenler doktorlar tarafından muayene edilmez.

Namzedin boyu(1) 1-45 :Namzedin ağırlığı:(2) 40

Görme(3) { Sağ: / tam
{ Sol:

a)Tashih edilmiyen şaşılık ve tek gözlülük: / yoktur.

b)Trahom ve trahom şüpheli konjonktivitler: / yoktur.

c)Müzmin blefarit
Her nevi kataraklar ve glokomlar: / yoktur.

İşitme(4) {Sağ: / normal.
{Sol:

d)Müzmin orta kulak hastalıkları: / yoktur

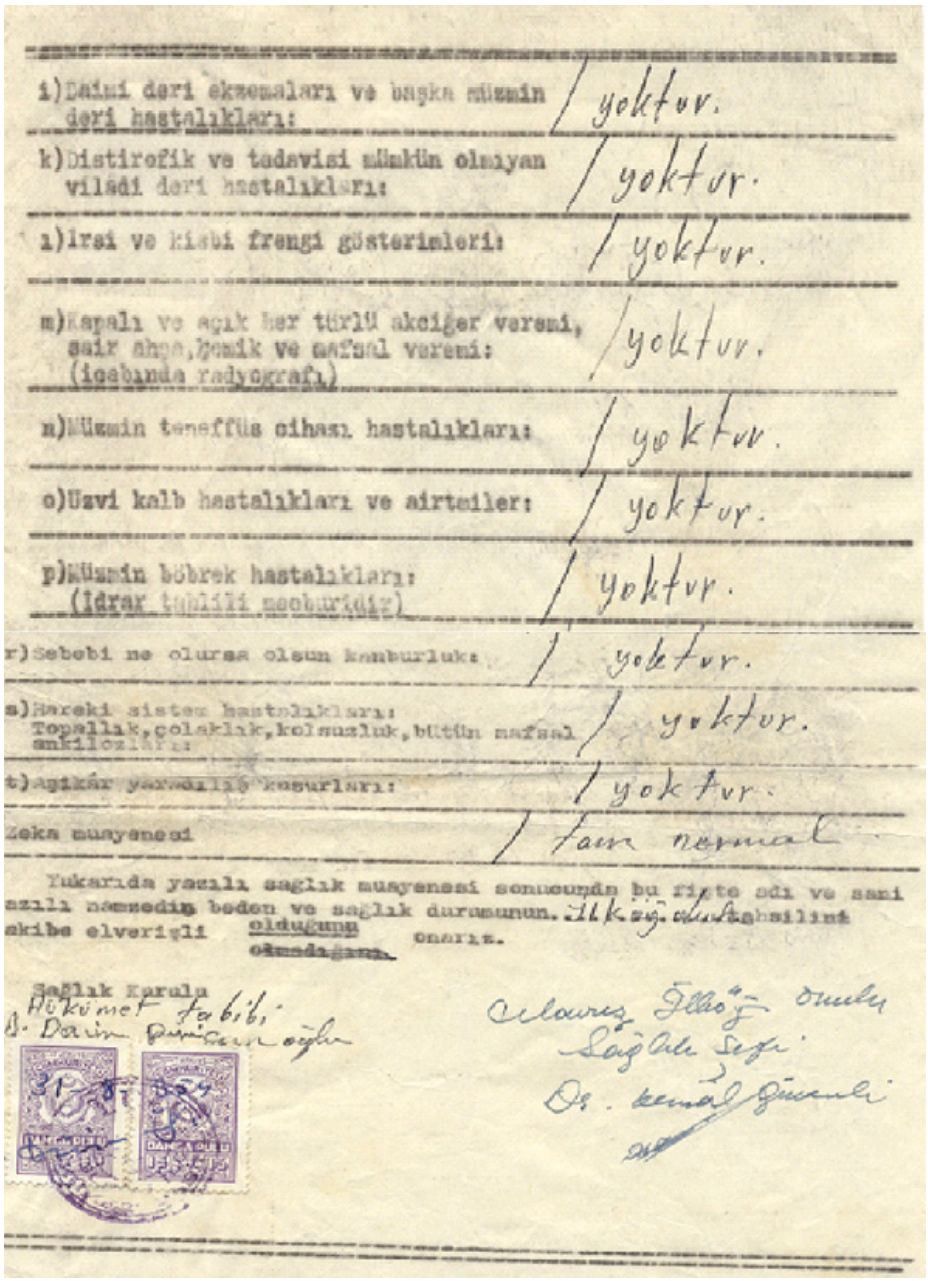
e)Müzmin burun hastalıkları: / yoktur.

f)Müzmin boğaz hastalıkları: / yoktur.

g)Kekemelik ve konuşmada zorluk: / yoktur.

h)Sara,nevrosteni,feloi tıfti sekerleri / yoktur.
başka sınır hastalıkları:

i)Sağırsan ve Kellik: / yoktur.

i) Daimi deri ekzemaları ve başka müzmin deri hastalıkları: / yoktur.

k) Distrofik ve tedavisi mümkün olmıyan viladi deri hastalıkları: / yoktur.

l) İrsi ve kisbi frengi gösterimleri: / yoktur.

m) Kapalı ve açık her türlü akciğer veremi, sair ahşa, bezik ve mafsal veremi: (icabında radyografi) / yoktur.

n) Müzmin teneffüs cihazı hastalıkları: / yoktur.

o) Üzvi kalb hastalıkları ve arızalar: / yoktur.

p) Müzmin böbrek hastalıkları: (İdrar tahlili mecburidir) / yoktur.

r) Sebebi ne olursa olsun kamburluk: / yoktur.

s) Hareki sistem hastalıkları: Topallık, çolaklık, kolsuzluk, bütün mafsal ankilozları: / yoktur.

t) Aşikar yaramazlığa kusurları: / yoktur.

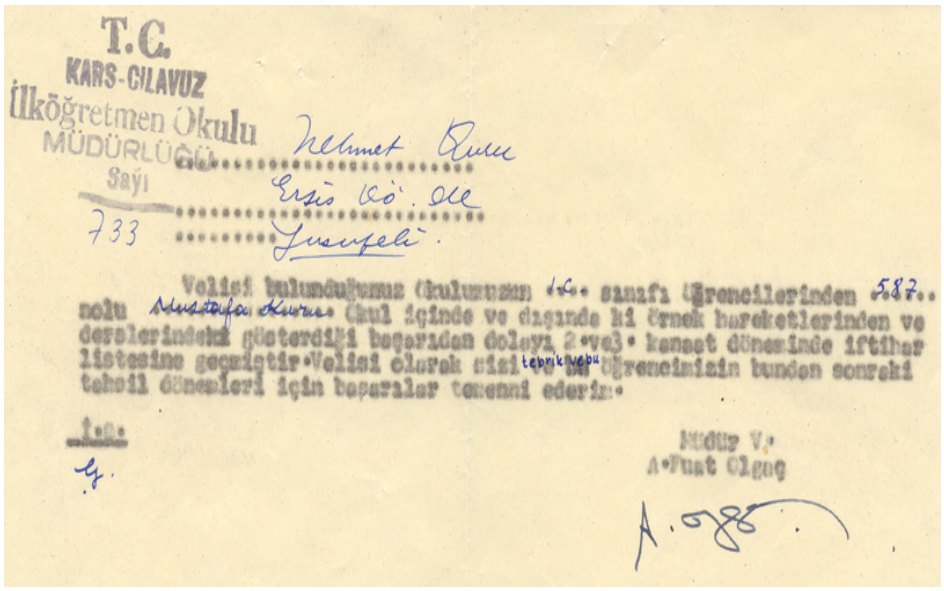
Zeka muayenesi / tam normal.

Yukarıda yazılı sağlık muayenesi sonucunda bu fişte adı ve sanı yazılı nâmzedin beden ve sağlık durumunun ilk.öğ. okulöğretmenliğine elverişli olduğuna / olmadığına onarız.

Sağlık Kurulu
Hükümet tabibi
D. Darüşşafaka müfettişi

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
Sağlık İşleri
Dr. Kemal Güneli

Ek 7

T.C.
KARS-CILAVUZ
İlköğretmen Okulu
MÜDÜRLÜĞÜ

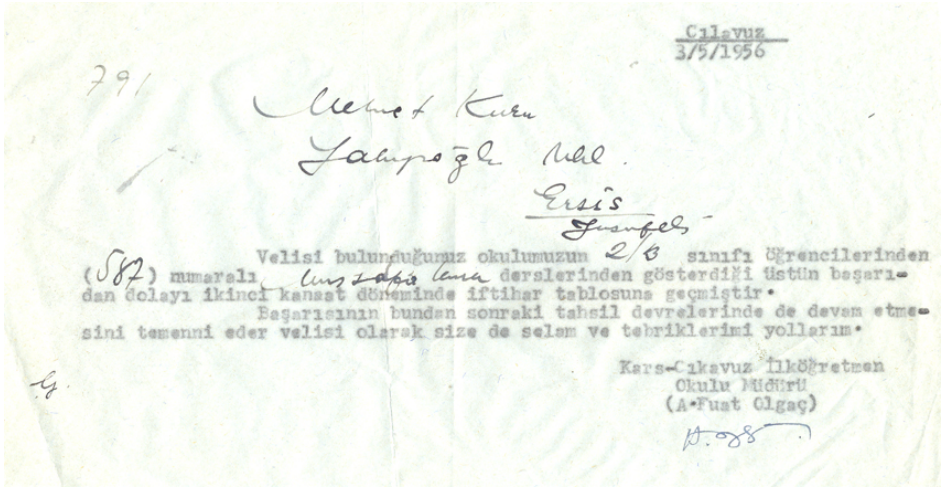
Sayı
733

Mehmet Kuru
Ersis Kö. Ok
Yusufeli.

Velisi bulunduğunuz (kulunuzun) 1/C sınıfı öğrencilerinden 582 nolu Mustafa Kuru okul içinde ve dışında ki örnek hareketlerinden ve derslerindeki gösterdiği başarıdan dolayı 2 veçhi kanaat dönemine iftihar listesine geçirtir. Velisi olarak sizin (teknik yebu) öğrencinizin bundan sonraki tahsil dönemleri için başarılar temenni ederim.

İmza
Müdür V.
A.Fuat Cigoç

Ek 8

Çıldır
3/5/1956

291

Mehmet Kuru

Yalnızgöl Mah.

Ersiş

Velisi bulunduğunuz okulumuzun 2/B sınıfı öğrencilerinden (587) numaralı [illegible] derslerinden göstermiş olduğu üstün başarıdan dolayı ikinci kanaat döneminde iftihar tablosuna geçmiştir.

Başarısının bundan sonraki tahsil devrelerinde de devam etmesini temenni eder velisi olarak size de selam ve tebriklerimi yollarım.

Kars-Çıldır İlköğretmen
Okulu Müdürü
(A.Fuat Olgaç)